

Elämää Kainuussa 1600-luvulla

Väestökehitys

Täyssinän rauhan 1595 jälkeen Kainuun asuttaminen alkoi jälleen lähes alusta. Muuttajat tulivat pääosin Savosta. 1600-luvun alussa Kainuussa oli vain noin 150 maatilaa ja noin 600 asukasta. Tarkkoja lukuja Kainuun väestömäärästä 1600-luvulla on mahdoton määrittellä.

Väestökehitystä hidastivat jälleen vuonna 1611 venäläisten kostohyökkäys ja sen tuhotyöt sekä 1630-luvulla monen kylmän kesän aiheuttama nälänhätä. Vuonna 1640 asukkaita oli noin 1000 ja näihin aikoihin alkoi voimakas kasvu. Se johtui pitkään kestäneestä rauhasta, lämpimästä ilmastollisesta jaksosta ja uuden väestön muuttamisesta alueelle. Kasvua kesti vuoteen 1674 asti, jolloin Kainuussa oli noin 620 savua eli veroja maksavaa taloutta. Tämän jälkeen tuli taas ajoittain kylmiä kesiä ja katovuosia. Vuonna 1700 Kainuussa oli noin 700 savua ja noin 1800 asukasta.

Asutus ja elinkeinot

Asutus oli 1600-luvulla vielä pääosin järvien ja jokien rannoilla. Kaskiviljelyksillä ja eräpoluilla otettiin haltuun laajempia alueita ja 1700-luvulla asutus levisi vähitellen myös vaaroille. Koska asutusta oli vähän ja maata paljon, Kainuuseen syntyneet kylät olivat hyvin väljästi rakennettuja toisin kuin Pohjanmaan rannikolla.

Hallinnollisena keskuksena toimi 1600-luvun alussa Paltaniemi, jossa sijaitsivat kirkko ja pappila. Vähitellen Kajaanin linna ja sen linnanpäällikkö nousivat yhä tärkeämpään asemaan. Kun Kajaani sai kaupunkioikeudet vuonna 1651, siitä tuli Kainuun keskus. Kajaanissa oli tuolloin kuitenkin vain alle 100 veroa maksanutta asukasta. Veroja maksettiin sekä rahana että luonnontuotteina.

Lähes kaikki kainuulaiset saivat elantonsa maataloudesta. Myös kajaanilaisilla oli viljelyksiä ja kotieläimiä. Vain muutama henkilö sai elantonsa muuten, esimerkiksi käsityöläisenä, sotilaana tai pappina. Kalastus ja metsästys olivat tärkeitä toimeentulon täydentäjiä. Asuntona oli pääosin vielä savutupa – jopa Kajaanin kaupungissa. 1600-luvun elämää esitellään perusnäyttelyssä useassa kohdassa: metsästys 16-17, kalastus 18-19, kaskiviljely 24, asuttaminen 25 ja kotieläimet 26.

	1600	1625	1650	1675	1700
asukasmäärä	n. 600		n. 1000	n. 1900	n. 2 500 n. 1800
elinolot			katovuosia 1630-luvulla		katovuosia ajoittain 1670-1690-luvulla
tapahtumat	Kajaanin linnan rakentaminen alkoi 1604 venäläisten hyökkäys 1611 (karkuvuosi)		"Kreivin aika" Brahe kenraali- kuvemööniksi 1637	Kainuu Brahen vapaaherra- kunnaksi 1650 Kajaani kaupungiksi 1651	Brahe kuoli 1680 Isoviha alkaa 1700

[Suurempi kuva](#)

Tehtäviä oppilaille

1. Tutustu vuonna 1650 laadittuun [Kainuun karttaan](#). Mitä tuttuja nimiä löydät kartasta? Millaisissa paikoissa suurin osa nimistä sijaitsee? Mitä tästä voi päätellä asutuksesta?
2. Tekstin 25 vieressä on neljän maatalan panoraamakuvat . Mitkä kaksi maisematyyppiä näissä valokuvissa esiintyy? Missä itse mieluummin asuisit ja miksi?
3. Mitä Kajaanin linnanraunioista löydetyt esineet kertovat linnan aikaisesta elämästä?
4. Perusnäyttelyssä Kajaania esittelevän huoneen lattialla on [Kajaanin asemapiirros](#) vuodelta 1659. Minkä nykyisten katujen mukaan kaupunki oli rajattu? Mieti, miksi kaupungin ympärillä oli aita.